

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 356/2021 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Schengenin matkustusrajoitusten ja Euroopan liikkumisvapauden pitkittyneestä rikkomisesta Suomessa sekä vihreän todistuksen käyttöönotosta matkustamisen sallimiseksi

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Anne-Mari Virolaisen /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 356/2021 vp:

Aikooko hallitus jatkaa vapaan liikkuvuuden estämistä vastoin EU:n koordinoitua lähestymistapaa ja

tuleeko Suomi tekemään toimet, joilla Suomi ottaa vihreän todistuksen käyttöön muiden EU-maiden tavoin osana Euroopan koordinoitua terveysturvallista avautumista?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti Suomi on palauttanut sisärajavalvonnan 17.3.2020 covid-19-tartuntatautiepidemian Suomen sisäiselle turvallisuudelle aiheuttaman vakavan uhan vuoksi. Sisärajavalvonta on jatkunut tämän jälkeen keskeytyksettä. Päätökseen on tehty sisällöllisiä muutoksia ja päätöksen voimassaoloa on jatkettu viimeisimmän kerran 17.6.2021 tehdyllä päätöksellä. Päätös on tällä hetkellä voimassa 11.7.2021 asti.

Sisärajavalvonnan ensisijaisena tavoitteena on ollut ehkäistä epidemian leviämistä ja suojata siten ihmisten henkeä ja terveyttä perustuslaissa ja Suomea sitovissa kansainvälisissä sopimuksissa edellytetyllä tavalla. Lisäksi sisärajavalvonnalla on turvattu kansallisen koronatestaus- ja sairaanhoitokapasiteetin riittävyyttä. Päätös noudattaa Schengenin rajasäännösten edellytystä sisärajavalvonnan ehdottomasta välttämättömyydestä vaaran vakavuuteen suhteutettuna.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on toimittanut sisäministeriölle säännöllisesti asiantuntija-arvion covid-19-tartuntatautilanteesta ja sen kehittymisestä eri maissa. Suurimmassa osassa Schengen-maita ilmaantuvuus on viimeisimmän arvion mukaan edelleen Suomen ilmaantuvuutta jonkin verran korkeampi ja joissakin maissa huomattavasti korkeampi. Sisärajavalvonnan korvaavat toimenpiteet edellyttävät lainmuutoksia, jotka on valmisteltu, mutta jotka ovat vielä eduskunnan käsiteltävinä. Tämän vuoksi sekä virusmuunnosten leviämisen ehkäisemiseksi sisärajavalvontaa on edelleen välttämätöntä jatkaa toistaiseksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö lähetti 30.3.2021 ohjauskirjeen aluehallintovirastoille, kunnille ja kuntayhtymille koskien tartuntatautilain 16 §:n mukaista pakollista terveystarkastusta. Ohjauskirjeessä kuvattiin toimintamalli tartuntojen torjumiseksi rajat ylittävässä liikenteessä. Sosiaali- ja terveydenhuollon resurssit eivät kuitenkaan riitä tuottamaan toimintamallin mukaisia terveystarkastuksia ja covid-19-testausta henkilöliikennemäärien kasvaessa, minkä vuoksi eduskunta käsittelee parhaillaan tartuntatautilain muutosta, jonka tavoitteena on estää ulkomaista alkuperää olevien covid-19-tartuntojen leviäminen Suomeen liikennemäärien lisääntyessä. Suomeen saapuvilta henkilöiltä edellytettäisiin EU:n digitaalisen covid-todistuksen mukaista todistusta joko saadusta koronarokotteesta, sairastetusta taudista tai negatiivisesta testistä. Lisäksi ilman rokotustodistusta tai sairastettua tautia koskevaa todistusta Suomeen saapuneet henkilöt ohjattaisiin testiin maahan saapumisen jälkeen.

Sisärajavalvonnan päättymisestä seuraava riski ei ole täysin arvioitavissa. Rajat ylittävän matkustamisen kautta leviävien tartuntojen riskiä voidaan estää käytössä olevilla terveystarkastuksilla. Voimassa olevien hallituksen suuntaviivojen mukaan sisärajavalvonnan päättäminen kokonaan olisi mahdollista silloin, kun aikuisväestö on saavuttanut riittävän rokotekattavuuden ja epidemiatilanne on vakaa. Välttämättömyysarvioinnin perusteella viimeisimmän sisärajapäätöksen yhteydessä on jo sallittu täyden rokotussarjan saaneiden EU- ja Schengen-alueen kansalaisten vapaa matkustaminen Suomeen. Sisärajavalvonnan jatkamista tai päättämistä koskevaa tarvetta arvioidaan säännöllisesti yhteistyössä terveysviranomaisten kanssa.

Komissio on antanut covid-19-tartuntatautiepidemiaan liittyen useita tiedonantoja ja suuntaviivoja, joilla on pyritty varmistamaan EU:n perusoikeuksien eli ihmisten, tavaroiden ja palveluiden vapaan liikkuvuuden toteutuminen sekä EU-kansalaisten mahdollisuus palata kotimaahansa. Suomi on noudattanut komission antamia suosituksia siltä osin kuin se on ollut kansalliset erityispiirteet, olosuhteet ja resurssit huomioiden mahdollista. EU- ja Schengen-maiden toimenpiteet ovat poikenneet jonkin verran toisistaan ja eri mailla on ollut käytössä karanteeneihin, testaukseen ja matkustusrajoituksiin liittyviä toimintamalleja.

Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat 14.6.2021 asetuksen (EU) 2021/953 covid-19-tautiin liittyvien yhteentoimivien EU:n digitaalisten koronatodistusten myöntämiseksi, todentamiseksi ja hyväksymiseksi helpottamaan henkilöiden vapaata liikkuvuutta covid-19-pandemian aikana. Asetus tulee voimaan 1.7.2021, ja asetuksen mukaan EU-mailla tulee olla valmius sekä myöntää että lukea EU:n koronatodistuksia 12.8.2021 mennessä.

Suomessa EU:n koronatodistukset tulevat saataville Omakanta-palveluun jo kesäkuussa. Suomen viranomaisille todistusten lukusovellus tulee käyttöön heinäkuun alussa. Todistusten haltijat voisivat käyttää oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen EU:n sisällä. Todistusta ei saa kuitenkaan käyttää maahantulon edellytyksenä tai maahantuloa rajoittavana tekijänä. Käytännössä todistus vapauttaa sen haltijan testaukselta, karanteenilta ja muilta rajalla tapahtuvilta terveysturvallisuustoimilta.

Helsingissä 23.6.2021

Sisäministeri Maria Ohisalo